

Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau altă vătămare a sănătății ori prin deces, nr. 6 din 04.07.2005. În: Baza electronică de date MoldLex.

7. Hotărîrea plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova Cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral, nr. 9 din 09.10.2006. În: Baza electronică de date MoldLex.

8. http://fr.jurispedia.org/index.php/Lien_de_causalit%C3%A9_%28fr%29.

9. http://fr.jurispedia.org/index.php/Lien_de_causalit%C3%A9_%28fr%29#Le_lien_de_causalit.C3.A9_en_droit_p.C3.A9nal.

10. Petre Anca, Popescu Tudor R. *Teoria generală a obligațiilor*. București: Ed. Științifică, 1968, 224 p.

11. Pop L. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Iași: Chemarea, 1994, 1996, 499 p.

12. Stroe Constantin. *Reflecții filosofice asupra dreptului*. București: Lumina Lex, 1998, 335 p.

13. Stătescu Constantin, Bârsan Corneliu. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București, 1993, 379 p.

14. Stoica V. *Relația cauzală complexă ca element al raportului de causalitate în procesul penal*. În: RRD, nr. 2, 1984, p. 33-45.

15. Trofimov Igor. *Răspunderea civilă în raporturile de dreptul mediu*. Teză de doctorat, Chișinău, 2007, 147 p.

16. Denis Mazeaud. *Recueil Dalloz* nr. 4, 25 janv. 2001, p. 15-17.

17. Starck Boris. *Droit civil. Obligations. Responsabilite delictuelle*. 3-ieme edition. Paris: Litec, 1988, 423 p.

18. *Bull. civ.*, nr. 310, 2001, Franța.

19. *Bull. civ.*, nr. 66, 2002, Franța.

20. *Bull. civ.* du 6 janvier 1943, Franța.

UNELE REFLECȚII ASUPRA CONCEPTELOR DE GUVERNARE ȘI PUTERE EXECUTIVĂ

Aurel MARINESCU,
magistru în drept

SUMMARY

Article includes a study of the concepts of „governance” and „executive power” in contouring their essence, relation to others similar concepts, as well as the peculiarities that characterize them in the contemporary period.

Keywords: governance, government, executive power, executive, public administration

REZUMAT

Articolul cuprinde un studiu asupra conceptelor de „guvernare” și „putere executivă”, în vederea conturării esenței acestora, a raportului cu alte concepte similare, precum și a particularităților ce le caracterizează în perioada contemporană.

Cuvinte-cheie: guvernare, guvern, putere executivă, executiv, administrație publică

Introducere. Una dintre prioritățile actualei guvernări din Republica Moldova este integrarea țării în spațiul comunitar, iar continuarea procesului de reformă este o modalitate de accelerare a apropierei de Uniunea Europeană, în vederea democratizării și construirii unui stat de drept, viabil din punct de vedere economic și echilibrat din punct de vedere social. De aceea, un rol deosebit în avansarea pe parcursul european îi revine sistemului politic cu toate componentele sale indispensabile, sectorului asociativ, dar și managementului guvernamental, pentru că stilul de guvernare al unei țări reprezintă un factor de primă importanță în coordonarea eforturilor de reformare democratică și, deci, de promovare a dezvoltării umane și sociale [24, p. 51].

Sub acest aspect, tot mai mult în ultimul timp se impun în atenție asemenea subiecte precum: procesul și metodele guvernării, organizarea și funcționarea puterii executive, a administrației publice etc. Ținînd cont de direcția de dezvoltare a statului nostru, clarificarea esenței și raportului dintre aceste concepte devine deosebit de actuală și oportună.

Scopul prezentului studiu constă în analiza conceptelor de *guvernare* și *putere executivă*, în vederea conturării esenței acestora, a ra-

portului cu alte concepte similare, precum și a particularităților ce le caracterizează în perioada contemporană.

Rezultate obținute și discuții.

Problematika guvernării a suscitat atenția cercetătorilor în domeniul încă din cele mai vechi timpuri. Instituirea principiului separației puterilor în stat, formulat de Montesquieu, inspirat de anticul Aristotel, precum și de filozoful englez Locke, totodată a avut ca model regimul englez, care încă din sec. al XIII-lea a individualizat distincția clară dintre cele trei tipuri de putere: legislativă, executivă și judecătorească [6, p. 9], moment ce a contribuit semnificativ la cristalizarea în timp a fenomenului guvernării.

După cel de-al Doilea Război Mondial, dar cu preponderență în ultimii ani, pe fondul profundelor schimbări instituționale induse de globalizare, precum și de extinderea Uniunii Europene, concepte cum sînt *guvernarea*, *globalizarea*, *guvernarea globală*, *buna guvernare*, *buna administrare*, *suveranitate națională* sînt aduse în prim-planul vieții politice, economice și sociale, administrația publică fiind pilonul central al implementării acestora în societate. Acest fapt a determinat abordarea administrației publice, inclusiv a conceptului de *guvernare* – *putere executivă*

vă, nu doar de către specialiștii în drept administrativ, ci și de către specialiștii în management public și economie publică, sociologie, politologie, procesul de guvernare implicând atât factori juridici, cât și politici, manageriali, economici sau sociali [6, p. 14].

În ultimele decenii, conceptul de *guvernare* și-a multiplicat prezența într-un număr mare de lucrări de specialitate, cu preponderență în doctrina străină. Folosirea abundentă și în diferite circumstanțe a conceptului de către diferite curente de gândire face ca termenul de *guvernare* să aibă semnificații variabile și să fie adaptabil la numeroase contexte [6, p. 15].

În pofida faptului că conceptul de *guvernare* este pe larg discutat în rîndul factorilor de decizie politică, precum și al oamenilor de știință, nu s-a ajuns încă la vreun consens în jurul unei singure definiții a acestei noțiuni, recunoaște specialistul în economie cu renume mondial D. Kaufmann [13]. Diverși autori și diferite organizații au formulat numeroase definiții, de la cele mai largi pînă la cele mai înguste.

Din punct de vedere etimologic, se consideră că rădăcinile *guvernării* (*governance*) derivă din termenii grecești *kybenan* și *kybernetes*, care înseamnă *a conduce*, *a pilota*, guvernarea fiind definită astfel ca „mecanism de comandă a unui sistem social”, iar procesul guvernării – ca acel proces în care organizațiile sau societatea civilă se conduc ele însele, întreaga dinamică a comunicării și controlului fiind centrată pe acest proces [19, p. 46].

Pe scurt, cercetătorii P. Varzari și P. Midrigan percep *guvernarea* ca “maniera în care se exercită autoritatea politică, economică și administrativă în gestionarea treburilor unui stat, procesul de care o societate se conduce în realizarea obiectivelor și a intereselor naționale” [24, p. 52].

În opinia specialistului A. Age-re [1, p. 23], guvernarea reprezintă

modul prin care puterea este exercitată în conducerea resurselor economice și sociale ale unei țări, în scopul dezvoltării acesteia. Sub aspect structural, autorul identifică următoarele categorii de relații pe care le implică guvernarea [1, p. 1]: relația dintre guverne și piețe; relația dintre guverne și cetățeni; relația dintre aleșii locali și funcționarii publici; relația dintre instituțiile guvernamentale locale și locuitorii din mediul urban și rural; relația dintre puterea legislativă și cea executivă; relația dintre statele-națiuni și instituțiile internaționale.

Specialiștii în economie politică definesc guvernarea ca fiind un proces în care mai multe interese pot fi reunite într-o acțiune de cooperare, incluzînd acorduri între instituții, respectiv între acestea și cetățeni în promovarea intereselor cetățenilor [27, p. 26].

Doctrina economică [13; 12] definește guvernarea ca fiind un ansamblu de tradiții și instituții care determină modul în care este exercitată autoritatea într-o anumită țară în realizarea binelui public, cuprinzînd:

- procesul de selecție, monitorizare și înlocuire a guvernelor (care implică: alegere și responsabilitate – exercitarea libertății de exprimare, libertății de asociere și libertății mass-mediei – și stabilitatea politică și lipsa volenței);

- capacitatea de formulare și implementare a politicilor, respectiv, de prestare a serviciilor publice care implică: un guvern eficient (ce asigură calitatea serviciilor publice, independența față de factorul politic, credibilitatea politicii promovate) și o reglementare normativă de calitate (care să permită promovarea și dezvoltarea sectorului privat);

- respectul cetățenilor și al statului pentru instituțiile care guvernează sub aspect economic și social (care cuprinde: statul de drept – măsura în care există încredere și sînt respectate regulile societății,

sînt executate obligațiile asumate, respectate drepturile omului, calitatea poliției și a justiției – și controlul asupra corupției).

Politologii descriu guvernarea ca funcție a statului, din această perspectivă distingîndu-se cîteva ipostaze ale guvernării, și anume [29, p. 8]:

1. *Guvernarea de securitate* (*security governance*), prin care se garantează securitatea individuală și colectivă la modul general și vizează în special responsabilitatea și controlul sectorului de siguranță.

2. *Guvernarea politică* (*political governance*), care presupune un proces de luare a deciziilor politice transparent, care să dea posibilitatea partidelor politice să participe în procesul politic și în activitatea executivă și legislativă; presupune de asemenea o presă liberă, participare civică și un cadru constituțional bazat pe un proces electoral deschis;

3. *Guvernarea juridică* (*judicial governance*), care presupune un sistem judiciar funcțional și independent, care să funcționeze în baza unui cadru legal corespunzător;

4. *Guvernarea administrativă* (*administrative governance*), care presupune pregătirea unei administrații locale și naționale funcționale, capabile să implementeze politicile guvernamentale pe teritoriul statului și să aplice normele și reglementările în vigoare;

5. *Guvernarea socială* (*social governance*), care presupune furnizarea serviciilor de bază pentru populație, în special în domeniile sănătății, educației, infrastructurii etc.;

6. *Guvernarea economică* (*economic governance*), care presupune crearea unor instituții ce să permită un proces de dezvoltare economică viabil, colectarea taxelor publice și stabilitate monetară.

O viziune distinctă asupra guvernării propune doctrina juridică. Bunăoară, cercetătorul E. Bălan

[4, p. 15] definește conceptul de *gubernare* ca scop al puterii statale, aceasta fiind exercitată prin instrumente de dominație și forță de constrângere, care, la rândul lor, trebuie să fie legitime. Concomitent, autorul distinge între *gubernanți*, ca titulari ai puterii politice, și *gubernanți*, ca titulari ai puterii de stat, raporturile dintre aceștia manifestându-se:

- pe de o parte, prin încredințarea de către cei gubernanți a exercițiului unora dintre prerogativele puterii politice și prin control înfăptuit de ei asupra „celor aflați la putere”;

- pe de altă parte, ca raporturi de putere concretizate prin comandamente, ordine, instrucțiuni impuse de subiecți politici specializați (gubernanți) membrilor colectivității, individual sau grupați pe criterii sociale, politice, profesionale, economice etc.

Conceptul guvernării a cunoscut diferite definiții și la nivel instituțional. Astfel, Banca Mondială definește guvernarea ca fiind „maniera în care este exercitată puterea în administrarea resurselor economice și sociale ale unei țări”. În același timp, Banca identifică trei aspecte distincte ale guvernării [28]: 1) forma regimului politic; 2) procesul prin care autoritatea este exercitată în gestionarea resurselor economice și sociale ale unei țări în scopul dezvoltării; 3) capacitatea guvernului de a proiecta, formula și pune în aplicare politici și de a-și îndeplini funcțiile.

În accepțiunea *Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)*, guvernarea presupune exercitarea autorității economice, politice și administrative în gestionarea afacerilor unei țări la toate nivelurile. Ea cuprinde mecanisme, procese și instituții prin care cetățenii și grupurile își articulează interesele, își exercită drepturile legale, își îndeplinesc obligațiile și își mediază diferențele [23].

La rândul său, Comisia Euro-

peană [7] a definit guvernarea ca reprezentând regulile, procesele și comportamentele care influențează modalitățile de exercitare a puterii la nivel european, în particular, în sensul deschiderii, participării, responsabilității, eficacității și coerenței.

Prin urmare, se poate aprecia că guvernarea reprezintă acțiunea puterii publice, un proces de organizare și conducere a societății și a statului, care, în viziunea noastră, are scopul de a asigura dezvoltarea și progresul acestora. Procesul democratizării, ce a marcat profund lumea contemporană, s-a răsfrîns destul de amplu și asupra guvernării, impunându-i diferite reguli, valori, standarde și modele, menite să acorde un loc distinct persoanei și drepturilor acesteia în cadrul acestui proces.

Un aspect important ce merită să fie enunțat constă în delimitarea conceptului de *gubernare* (*governance*) de cel de *gubern* (*government*). Este un moment atestat și la nivel de dicționare, care definesc și explică în mod diferit noțiunile în cauză.

Cercetătoarea E.-L. Cătană susține în acest sens că dacă analizăm strict principalele sensuri ale celor două concepte, distincția este clară, în sensul că, dacă *governance* presupune actul, respectiv procesul guvernării, *gubernarea* (*government*) înseamnă ansamblul persoanelor care realizează actul guvernării, realizat de guvern [6, p. 22]. Deci, se poate conchide că calitatea guvernării depinde de profesionalismul și capacitatea guvernului.

În context, considerăm necesar a interveni și cu unele explicații pe marginea conceptelor de *executiv*, *putere executivă*, *administrație publică*. Astfel, în cadrul „puterilor statului” se distinge, prin conținut și trăsături specifice, *puterea executivă*, care este denumită în știință și legislație fie prin expresia „putere executivă”, fie prin cea de „autoritate administrativă”, fie prin cea

de „administrație de stat”, „administrație publică”, „executiv” [15, p. 226].

Dicționarul politic definește puterea executivă ca fiind puterea care în condițiile guvernării, prin separarea puterilor în stat, este responsabilă pentru aplicarea politicilor și legilor elaborate de către puterea legislativă [21, p. 202]. În cuprinsul *Dicționarului de administrație publică* este consemnat că *puterea executivă* este denumirea generică pentru activitatea specifică de conducere a societății la nivel central și local de către autoritățile administrației publice [17, p. 123].

În sensul cel mai general al termenului, *executivul* sau *puterea executivă* desemnează acea funcție a statului care asigură executarea legii. Potrivit cercetătorilor, această funcție statală înglobează astăzi activități extrem de diverse, precum: exercitarea funcției de șef al statului, coordonarea acțiunii administrației publice pentru punerea în aplicare a legii, exercitarea unor atribuții care privesc impulsivarea procesului legislativ, precum și conducerea generală a statului [2, p. 18-19; 3, p. 22].

Sub acest aspect, în doctrină se menționează că în realizarea funcției executive a statului se desfășoară două categorii de activități: *de guvernare* și *de administrare* [22, p. 16] (*a guvernare* presupune a lua decizii esențiale care angajează viitorul național, iar *administrarea* este o sarcină cotidiană care nu are proporțiile misiunii de a guvernare [3, p. 18], dar care în viziunea noastră asigură realizarea guvernării).

Profesorul român A. Iorgovan notează în context că demarcația dintre executiv și administrativ este realizată de însuși legiuitorul constituant, care delimitează „zona preponderent politică a executivului” de „zona tehnico-administrativă a acestuia” [11, p. 62]. În același timp, cercetătorul apreciază administrația publică ca reprezentând ansamblul activităților Președin-

telui României, Guvernului, autorităților administrative autonome centrale, autorităților administrative autonome locale și, după caz, structurilor subordonate acestora, prin care, în regim de putere publică, se aduc la îndeplinire legile sau, în limitele legii, se prestează servicii [11, p. 70].

În general, coraportul dintre executiv și administrația publică în doctrină este interpretat în mod diferit [9, p. 507]. În acest sens, bunăoară M. Orlov și Șt. Belecchiu afirmă că puterea executivă are ca funcție de bază conducerea administrației publice, dar nu o cuprinde în întregime și nici nu se limitează la aceasta, iar administrația publică include puterea executivă în cea mai mare parte, dar se realizează și prin intermediul altor organe autonome care nu fac parte din puterea executivă [16, p. 15]. A. Simboteanu notează că administrația publică este o formă de exercitare a puterii executive. Administrarea nu este unica sarcină a executivului, dar este o sarcină exclusivă a acestuia, ea neputând fi exercitată nici de puterea judecătorească, nici de cea legislativă, în virtutea principiului separației puterilor în stat [20, p. 15].

O idee similară poate fi atestată și în doctrina franceză, în care se menționează că administrația reprezintă acțiunea puterii executive, bazate pe procedee de putere publică. În această optică, administrația reprezintă o sarcină care revine exclusiv executivului, principiul separației puterilor în stat având ca principală consecință faptul că administrația nu poate fi exercitată nici de puterea judecătorească, nici de puterea legislativă. În aceeași măsură însă, administrația nu este singura sarcină a executivului, acesta având o serie de sarcini extra-administrative exercitate în raporturile constituționale cu Parlamentul sau în relațiile internaționale [25, p. 56-57].

Prof. M. Preda, la rîndul său,

distinge între activitatea executivă și activitatea administrativă a statului, arătînd că, în timp ce activitățile executive au o dimensiune politică ce ține exclusiv de puterea statului, activitățile administrative nu au neapărat o dimensiune politică, chiar dacă cele mai multe sînt înfîluite în sfera puterii executive [18, p. 14-15].

Într-o altă opinie [5, p. 4], sfera autorităților puterii executive este mai largă decît sfera organelor administrației publice, care constituie numai un element component al sistemului autorităților puterii executive.

Unii autori susțin că, din punct de vedere structural, executivul se subsumează autorităților publice care exercită funcția executivă. În același timp, el îndeplinește funcții administrative, fără ca prin aceasta să se confunde cu administrația publică sau să se limiteze la conducerea acesteia [14, p. 43; 2, p. 18-19; 3, p. 22]. Din această perspectivă, se consideră că administrația publică nu mai este componentă a puterii executive, ci un corp profesional destinat realizării permanente a serviciilor publice, așezat sub autoritatea puterii executive, în special a guvernului [26, p. 46].

Într-o altă accepțiune, administrația publică s-a dezvoltat ca o anexă a puterii executive, care se situează deasupra acesteia, avînd rolul de a o conduce, de a-i stabili valorile fundamentale, de a o controla în limitele legii și de a stabili direcțiile de acțiune și prioritățile după care trebuie să se orienteze administrația publică [4, p. 16].

Alți autori, prezentînd structura executivului ca fiind constituită din șeful de stat, guvern, ministere și celelalte autorități ale administrației publice centrale și organele administrației publice locale, recunosc practic „înglobarea” administrației publice în conceptul de executiv [15, p. 227; 10, p. 561].

Din cîte se poate observa, au dreptate cercetătorii Gh. Costachi,

și P. Hlipcă care ajung la concluzia că o reală delimitare între categoriile de putere executivă și administrație publică este dificilă, deoarece ele se află în raporturi dintre parte și întreg, existența lor separată nefiind posibilă (adică ce ar fi guvernul fără organele administrației publice și invers) [9, p. 509].

În ceea ce privește nemijlocit guvernul, acesta este un organ colegial al puterii executive, de competență generală, care conduce procesul de administrare a statului. Guvernul este considerat a fi vîrfurile unui sistem piramidal de organe ale puterii executive, care-i sînt subordonate [30, p. 434].

În doctrina administrativă, guvernul este privit ca autoritatea ce are sarcina fundamentală de a realiza politica națiunii; el este inițiatorul, modelatorul și executantul măsurilor de redresare economică, de scădere a inflației și stabilizare economică; el răspunde de ordinea publică, de apărarea națională sau de raporturile statului cu alte state. Este evident că în toate aceste domenii de activitate, sarcini revin și altor autorități statale, îndeosebi parlamentului și șefului statului, dar este un adevăr incontestabil al epocii actuale că centrul de greutate cade anume pe guvern [11, p. 357].

Din acest punct de vedere, adeseori guvernului i se recunoaște un rol dihotomic: *politic* și *administrativ* [22, p. 148]. Rolul politic al guvernului constă, în principal, în stabilirea liniilor politicii națiunii pe plan intern și extern și asigurarea realizării lor, în acest sens el fiind recunoscut ca autoritatea esențială de natură politică a executivului [8, p. 157]. În același timp, guvernul are rolul de a realiza conducerea generală a administrației publice, prin aceasta evocîndu-se poziția sa de organ central de competență materială generală.

Așadar, între sarcina de natură politică a guvernului și sarcina sa de natură administrativă există o strînsă legătură, fundamentul sar-

cinii administrative regăsindu-se în sarcina sa de ordin politic. Dacă guvernul, ca unul dintre șefii executivului, nu ar avea posibilitatea juridică de a transmite impulsurile politice ale guvernării și de a impune realizarea lor autorităților administrației publice, guvernarea ar fi o operație formală, o manifestare a formelor fără fond, susține prof. I. Iorgovan [11, p. 363].

Concluzii. Rațiunea fundamentală a guvernului constă în asigurarea realizării politicii interne și externe a țării, încorporate în programul de guvernare acceptat de parlament, ceea ce, în planul juridicului, înseamnă inițierea proiectelor legislative, adoptarea hotărârilor pentru aplicarea acestora, vegherea ca toate autoritățile administrației publice să acționeze cu operativitate și profesionalism în respectarea Constituției și a legii.

Așadar, guvernul trebuie să conducă, într-o formă generală, întreaga administrație publică, inclusiv cea locală, pentru a-și putea realiza obiectivele politice de guvernare a țării. Anume lui îi revine dificila sarcină de modernizare a guvernării (ca proces) în noile condiții democratice, dictate de procesul edificării statului de drept și al integrării europene.

Referințe bibliografice

1. Agere S. *Promoting good governance: Principles, Practices and Perspectives*. London: Commonwealth Secretariat, 2000, 144 p.
2. Alexandru I. *Drept administrativ*. București: Lumina Lex, 2005, 592 p.
3. Alexandru I., Cărașan M., Popescu I., Dincă D. *Drept administrativ. Curs universitar*. București: Editura Economică, 2002, 432 p.
4. Bălan E. *Instituții de drept public*. București: All Beck, 2003, 192 p.
5. Brezoianu D. *Drept administrativ român*. București: All Beck, 2007.
6. Cătană E.-L. *Principiile buneii guvernării. Evoluții europene și studii comparative*. București: Universul Juridic, 2009, 354 p.
7. Comisia Comunităților Europene. *Guvernarea europeană: Carta Alba (European Governance. A White Paper)*, COM (2001) 428 final, Bruxelles. <http://www.logincee.org/file/21367/library>. (accesat la 06.07.2014).
8. *Constituția României revizuită (comentarii și explicații)*. Constantinescu M., Iorgovan A., Muraru I., Tănăsescu E. S. București: Editura All Beck, 2004, 376 p.
9. Costachi Gh., Hlipcă P. *Organizarea și funcționarea puterii în statul de drept*. Ediția a II-a. Chișinău: S.n., 2011, 664 p.
10. Iancu Gh. *Drept constituțional și instituții politice*. Ediția a III-a revăzută și completată. București: Editura Lumina-Lex, 2005, 638 p.
11. Iorgovan A. *Tratat de drept administrativ*. Vol. I, ediția a III-a. București: Editura All Beck, 2001, 624 p.
12. Kaufmann D. *Human Rights and Governance: The Empirical Challenge*. In: Human Rights and Development: Towards Mutual Reinforcement, New York University School Of Law, march 1, 2004. <http://siteresources.worldbank.org/EXTWBIGOVANTCOR/Resources/HumanRights2.pdf>. (accesat la 08.07.2014).
13. Kaufmann D., Kraay A., Masstruzzi M. *The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues*. Brookings Institution, World Bank, September, 2010. <http://info.worldbank.org/governance/wgi/pdf/WGI.pdf>. (accesat la 08.07.2014).
14. Manda C. *Drept administrativ. Tratat elementar*. Ed. a II-a. vol. I. București, 2002, 398 p.
15. Muraru I., Tănăsescu E. S. *Drept constituțional și instituții politice*. Ediția 12, vol. II, București: Editura C. H. Beck, 2006, 280 p.
16. Orlov M., Belecciu Șt. *Drept administrativ (pentru uzul studenților)*. Academia Ștefan cel Mare a MAI. Chișinău: Elena V.-I., 2005, 270 p.
17. Parlăgi A.P. *Dicționar de administrație publică*. București: Editura Economică, 2000, 192 p.
18. Preda M. *Drept administrativ*. Vol. I. București: Lumina Lex, 2006.
19. Rosenau J.N. *Governance in the Twenty-first Century*. In: The global governance reader, Rutledge Publisher, 2005.
20. Sîmboteanu A. *Administrația publică centrală*. Chișinău, 1998, 122 p.
21. Tămaș S. *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Casa de editură și presă „Șansa” SRL, 1996, 414 p.
22. Tofan D. A. *Drept administrativ*. Vol. I. București: Editura All Beck, 2003, 336 p.
23. United Nation Development Programme *Governance for sustainable Development*. UNDP, N.Y., 1997.
24. Varzari P., Midrigan P. *Buna guvernare prin prisma opțiunii de integrare europeană a Republicii Moldova*. În: *Academos*, nr. 4 (27), decembrie 2012, p. 51-56.
25. Vedel G., Delvolle P. *Droit administratif*. 10-e edition. Paris: P.U.F., 1988.
26. Vida I. *Puterea executivă și administrația publică*. București: Editura Regia Autonomă “Monitorul Oficial”, 1994, 288 p.
27. Wilkinson R. *Concepts and issues in global governance*. In: The global governance reader, Rutledge, 2005.
28. World Bank *Governance. The World Bank's Experience*. Washington DC, 1994, 66 p.
29. Wulf H. *Good Governance Beyond Borders: Creating a Multi-level Public Monopoly of Legitimate Force*. Geneva, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, April 2006, 78 p.
30. Енгибарян Р. В., Тадевосян Э. В. *Конституционное право*. Учебник для вузов. Москва: Юристъ, 2000, 492 p.